

SARS e itlama ho fihlella Pokello ya Lekgetho e Ntlafetseng le e Potlakileng ka 2025/26

Tshwane, 21 Motsheanong 2025 – Ditshebeletso tsa Lekgetho tsa Afrika Borwa (SARS) di ananela diphephetso tsa ho tshehetswa ka ditjhelete tse tobaneng le naha. Re dutse re sa suthe boitlamong ba rona ba ho sebeletsa setjhaba ka botshepehi le ka ho phehahala. SARS e kgatha tema ya bohlokwa haholo pokellong ya makgetho a tshehetsang phihliso ya ditshebeletso tsa setjhaba. Ra amohela boikarabelo ba ho fihlella kakanyo ya pokello ya lekgetho ya 2025/26 e tekilweng ke Letona la Ditjhelete Mong. Enoch Godongwana.

Letona, Puong ya lona ya Tekanyetso kajeno, le tsebisitse kakanyo ya pokello ya lekgetho ya selemo sa ditjhelete sa 2025/26 ya R1.986 trillion. Kakanyo ena ya pokello ya lekgetho e tla diretheng tsa sephetho sa ho qetella sa pokello ya lekgetho se sokang se oditwa sa 2024/25, sa tjhelete e kana ka R1.86 trillion, e leng R8.9 billion ho feta Kakanyo e lekotsweng Botjha ya 2025.

2025 Tekanyetso ka kakaretso.

Ho bohlokwa ho hlokomela hore ho na le ho sutha hwa bohlokwa diqetong tse mabapi le ikonomi ya lefatshe ka bophara, moo ho bileng le tekolotlase ka Letlole la Matjhaba la Ditjhelete (IMF) jwalo ka tjhebeho ya kgolo ya ikonomi ya lefatshe ya ho tloha ho 3.3% ho isa ho 2.8%. Tekolobotjha ena ya lefatshe ka bophara e na le tshusumetso e tobileng hodima diqeto tse etswang tsa ikonomi bakeng sa 2025/26 mme seo se hlalosa kgolo e seng kae ya Tlhahiso ya Kakaretso ya Naha (GDP), mmoho le Theko ya Baji ya Infleishene (CPI) papisong le Tekanyetso e tekilweng ka Tlhakubele 2025.

Kgolo e seng kae ya GDP bakeng sa 2025/26 e lekoletswe tlase ho ya ho R7.87tr (+6.3% y/y) ho tswa ho e tlalehilweng ya R8.00tr (+7.0% y/y) Tekanyetsong ya 2025 mmoho le R8.02tr (+6.5%) Puo ya Nako e Mahareng ya Tekanyetso (MTBPS) ya 2024. Ho ya ka dintlha tsa nnete, ho leptjwa hore ikonomi e tla hola ka 1.5% ka 2025/26, sena ke theoho ya 1.9% le ya 1.6% Tekanyetsong ya 2025 le ya MTBPS ya 2024 ka ho fapana. Tjhebeho ena e lekoletsweng tlase e bontsha tjhebeho e fokolang bakeng sa balekane ba kgwebisano mmoho le kgoneho ya kgolo e tlase hodima ditsitsipano tse ntseng di hola tsa kgwebisano, ditlhophisobotjha tsa mebaraka ya

ditjhelete, mmoho le tikoloho e hlokanang botsitso bo boholo. Hodima moo, tjhebeho ena bontsha ditshita tse ntseng di tswela pele tsa motheo tsa lapeng mona, tse kang dikgaello tsa momahano ya marangrang a tsa tsamaiso.

Ka lebaka la boemo ba jwale bo thata ba ikonomi ya lapeng mona le ya lefatshe, kakanyo ya pokello ya lekgetho ya R1.986 trillion ke phephetso e le ka nnete. Kakanyo e tsebisitsweng ke Letona e jarisa SARS boikarabelo ba ho phethahatsa mekutu ya ho bokella lekgetho. Pokello ya dikoloto ke e nngwe ya ona, kahoo SARS ka ho qolleha e tla akofisa mosebetsi wa ho bokella dikoloto tsohle, ka tsepamo e ikgethang hodima dikoloto tseo ho ntseng ho ngangisanwa ka tsona. SARS e ananela mathata a ikonomi a Afrika Borwa mmoho le kgahlamelo eo ditlamorao tsa ona di tla bang le yona hodima bokaofela ba bokaalo bo bokelletsweng.

Thomo ya SARS e thehilwe hodima pokello ya lekgetho, ntlafatso ya boikobelo mmoho le ho bebofatsweng ha kgwebisano e molaong. Hwa bohlokwa, sena se akaretsa manollo ya tshebetso ya ikonomi le ka moo tshebetso e jwalo e tlang ho ba le tshusumetso kateng hodima dipokello tsa makgetho le makgetho a bolaodi ba meedi. Ka ho phethahatsa lenaneo la boikobelo ka ho phethahala, SARS e ba maemong a matle a ho bokella lekgetho lohle le lokelang ho ba mokotleng wa naha. Ka ho phethahatsa lenaneo la boikobelo, SARS e sebetsa ho tswa kgopolong ya hore bongata ba balefalekgetho ke batho ba tshepahalang le ba batlang ho ikobela molao. Ho etsa sena, SARS e fana ka tlhakisetsa le nnetefaletso ho balefalekgetho ba phethahatsang boitlamo bona le ho ba nolofaletsa ho etsa ditransekshene le mokgatlo. Moo ho hlokehang, SARS e phethahatsa boitlamo bona ba molao ka boikarabelo.

Boikarabelo ba baahi ho tsa ditjhelete, mmoho le boikemelo ba naha ya rona hore e tle e tsebe ho ikgethela bokamoso ba yona, bo hloka hore re kopanye mehlodi ya lehae ka sepheo sa ho tshehetsa ka ditjhelete tsena tsa mantlha. Thomo ya molao ya SARS e kgontsha mmuso ho tshehetsa ditshebeletso tsa bohlokwa ka ditjhelete. Ditshebeletso tsena di thusa ba kotsing ya ho utlwiswa bohlokwa hara rona, ka ho kenya bana dikolong, ho lefa dipenshene, ho anetsa ditsiane tsa bana, le ho sireletsa ba sa sebetseng.

Ha SARS e ntse e tsitlallela ho fana ka tlhakisetso, e boela e hlompha ditokelo tsa balefalekgetho tsa ho sebedisa ditokelo tseo ka molao. Ditokelo tsena hara tse ding di akaretsa ho kopa hore ditefo di fanyehwe kapa di leshwe ka mekitlane, kapa ho ngangisanwe ka sekoloto. Ha ho kgang hore tsela e tlang ho tsamauwa e tla ba thata nakong eo re tla beng re kgothaletsa balefalekgetho ho lefa dikoloto le dikgutliso tsa bona tse morao. SARS e ipiletsa ho balefalekgetho ho sebetsa mmoho le rona ho lefa dikoloto ts bona tse morao. Re bile re batla ho netefaletsa balefalekgetho ba ikobelang tefo ya lekgetho hore re tla sebedisa mekutu yohle e molaong hore morwalo wa lekgetho e arolelanwe le bohle ka ho shebana le tse mabapi le ho se ikobeletse tefo ya lekgetho.

Selemong sa ditjhelete sa 2024/2025, SARS e thusitse ho lwantshana le sekgahla se hodimo le se manganga sa tlhokeho ya mosebetsi ka ho thaotha le ho rupella basebetsi ba batjha ba fetang 800 ho tla thusa ho bokella dikoloto. Mosebetsi ona o qadile ka ho etsa mohala mme moo ho hlokehang, o akareditse tshebediso ya disebediswa tsa molao ho balefalekgetho ba ntseng ba kolota mokgatlo tjhelete. Lesedi lena le itshetlehile hodma boithuto bo tswang mehloding ya data ya mekga ya boraro.

SARS e ithutile tse ngata ho tswa letsholong la 2024/25 la pokello ya dikoloto. Mekutu ena e tlameha ho tla ka bonnyane ba pokello ya R20 billion.

Ho fihlella kakanyo e lekotsweng botjha ya monogwaha, SARS e:

- Tjhorisa le ho sebedisa manollo e tswetseng pele ya data mmoho le bohlale ba maiketsetso ho fokisa tse ka bakang kotsi ho tsa boikobelo, ho kwala sekgeo sa lekgetho, le ho ntlafatsa dikgahla tsa boikobelo ka kakaretso. Ka ho momahanya mehlodi e atolositsweng ya mehlodi ya data ya mekga ya boraro, e kang ya lesedi la banka le ya meputso, mokgwatshebetso o kgona ho hlahloba lekgetho ka tsela ya othomathike kapele le ka ho hlwaya lekeno le sa tsebahastwang ka botlalo ka ho phethahala, mme sena se ntlafatse mekutu ya ho lwantshana le ho qoba ho lefa lekgetho.
- Ho lwantshana le ikonomi e seng molaong, haholoholo makaleng a pokello e kgolo ya lekgetho a kang a kwae, tahi, le mafura. Ka ntlafatso ya mekutu e kgahlano le ho mokolwa, dithoto tsa mokokotelo, le ditransekshene tsa sekugukgu, SARS e ikemiseditse ho boela e fumana lekgetho le lahlehileng le

ho thibela ho se ikobele hwa kamoso makaleng ana a ikonomi eo e seng sa semmuso.

- Ho anetsa motheo wa lekgetho ka ho hlwaya le ho ngodisa batho ka bomong ba bona mmoho le dikgwebo tseo pejana di neng di sebetsa ka ntle ho mokgwatshebetso wa semmuso wa lekgetho. Ho tsepamisa maikutlo hodima makala ao ho leng thata ho a lefisa lekgetho a leng ikonoming eo e seng ya semmuso, haholoholo dikgwebo tse nnyane le bathong ba itshebetsang, le ho tshehetsa mekutu ya ho eketsa pokello ya lekgetho le e thusang ho fokotsa ho tshepela motheong o mosesane wa lekgetho.
- Ho kwala sekgeo sa lekgetho ka ho tsetela boitsebelong le mekgwatshebetsong e ntlafetseng.

Khomishenara ya SARS, Mong. Edward Kieswetter o itse “kakanyo e lekotsweng botjha e ekeditsweng e bolela hore SARS e tlameha ho sebetsa ka thata ho feta pele ho fihlella bophelo bo ntlafetseng bakeng sa Maafrikaborwa ohle. Ntle le qeaeo, SARS e kgatha tema e tlang diphetoho le e kgothaletsang ka ho tshehetsa ka ditjhelete ditshenyehelo tsa mmuso tse ka bang 90%, tseo e leng tsa bohlokwa phihlisong ya ditsiane tsa penshene ya botsotadi, ditshebeletso tsa bophelo bo botle mmoho le phano ya ditshebeletso tsa thekolohelo tseo ntle le tsona baahi ba rona ba bangata ba ka beng ba le bofumeng. Ke boikarabelo boo re bo jarang ka boikokobetso, mme re tla tsitlallela ho bo phethahatsa”.

*“Ke lakatsa ho leboha ka pelo ya ka yohle balefalekgetho le bahwebi ba ikobelang tefo ya lekgetho, le ba ntseng ba tswela pele ho kgatha tema ya bona ya ho aha naha ya rona, **Ndza khensa.** Ho basebetsi bohle ba SARS, mosebetsi wa lona o matla le mamello ya lona di kganya ka tsela e hlakileng. Lekgetho leo le le bokellang le fana ka bophelo bo kgontshang mmuso ho aha puso e nang le bokgoni. **Ke a le thoholetsa!** - o phethetse ka ho rialo”.*

Ho fumana lesedi le fetang lena, ka kopo ikopanye le SARSMedia@sars.gov.za